

พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาล ในการสอนภาคปฏิบัติ ตามการรับรู้
ของอาจารย์ และนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Caring Behavior of Clinical Instructors as Perceived by Nursing Students and Clinical
Instructors, Faculty of Nursing Siam University

ปรียธิดา เชิดชูเกียรติสกุล

พุทธวรรณ ชูเชิด

เทวกาญจน์ รุ่งโรจน์

บทคัดย่อ : การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาล ในการสอนภาคปฏิบัติ ตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม กลุ่มตัวอย่าง คืออาจารย์นิเทศจำนวน 17 และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3,4 จำนวน 83,59,56 คน ตามลำดับ เก็บข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2547 และภาค การศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีของ โรซ และดัดแปลงจากแบบสอบถามของ ศรีสุดา งามขำ (2539) ซึ่งตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และมี ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้การทดสอบที และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาล มีการรับรู้พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาพยาบาล ทั้ง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น นักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้พฤติกรรมด้านความเห็นอกเห็นใจอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2. คะแนนการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลต่อพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติ ทั้งโดยรวมและรายด้านมากกว่านักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05
3. ปัจจัยด้าน อายุ จำนวนพี่น้องและลำดับการเกิด ของอาจารย์พยาบาล พบว่า มีผลต่อพฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 0.01 และ0.05 ตามลำดับ

4. นักศึกษาที่ชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลทั้งโดยรวมและรายด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการใช้ความรู้ความสามารถ ด้านความไว้วางใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.01 และด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 รับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์ในการสอนภาคปฏิบัติโดยรวมและด้านความรู้ ความสามารถ ความไว้วางใจ และด้านจิตสำนึกทางจริยธรรมมากกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปี 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 รับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแล นักศึกษาของอาจารย์ในการสอนภาคปฏิบัติโดยรวม ด้านความเห็นอกเห็นใจ และด้านความรู้ ความสามารถมากกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปี 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Abstract : The purpose of this descriptive research was studies the caring behavior of clinical instructors as perceived by nursing student and clinical instructors at Faculty of Nursing, Siam University . Samples were 198 nursing students and 17 clinical instructors. Data was gathered during summer of the academic year 2004 to the first semester of the academic year 2005. The instrument was questionnaire which developed from Srisuda Ngamkum (1996) by the researcher. Its reliability was 0.97. Statistics used in this study were percentage, mean , standard deviation , t-test ,one way analysis of variance and Scheffe's test.

The results of the study were:

1. The caring behavior of clinical instructors as perceived by clinical instructors were in high level. All of the caring behavior components as perceived by clinical instructors and nursing students were in high level, except the nursing students's perception in the compassion component was in moderate level.
2. The perception of caring behavior of clinical instructors between nursing student and clinical instructor were significantly different ($p < 0.05$).
3. The caring behavior of clinical instructors were significantly different by age , number of siblings and order of birth at levels 0.05, 0.01 and 0.05 respectively .

4. The student's perception in caring behavior of instructors with regard to the compassion, competence and confidence were significant different at level 0.01 and conscience at level 0.05. The results show that the mean score of caring behavior varies among the year levels of student, that is the 2nd year student had higher score than the 3rd year student and the 4th year students had higher score than 3rd year students ($p < 0.05$).

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดูแลเป็นแนวทางที่พยาบาลปฏิบัติในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การแสดงพฤติกรรมดูแลของพยาบาล เกิดจากความตระหนักในคุณค่าของบุคคลและเข้าใจถึงชีวิตมนุษย์ โดยมีความเมตตา ความสนใจและเอาใจใส่เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดความรักและปรารถนาดีต่อกัน การดูแลในวิชาชีพพยาบาลจึงไม่ใช่เพียงการดูแลผู้ป่วยเท่านั้น แต่เป็นการดูแลเพื่อนมนุษย์

การดูแลเป็นคำที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับวิชาชีพการพยาบาล และเป็นหัวใจสำคัญของการพยาบาล เป็นเอกลักษณ์ขององค์ความรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติการพยาบาล (Leininger, 1988) จึงไม่อาจแยกการดูแลออกจากการพยาบาลได้ ศาสตร์การดูแลเป็นแก่นของวิชาชีพพยาบาลเพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปฏิบัติการพยาบาลต่างๆต่อผู้ใช้บริการ แบบองค์รวมอย่างชัดเจน ช่วยเสริมสร้างความ เป็นวิชาชีพพยาบาลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้ผู้ใช้บริการยอมรับและเชื่อถือพยาบาลอย่างแท้จริง ซึ่งพยาบาลจะต้องศึกษาเรียนรู้พัฒนา

ความสามารถในการดูแลให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นและนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในการพยาบาล ดังนั้นพยาบาลจึงควรได้รับการเรียนรู้และปลูกฝังพฤติกรรมดูแลตั้งแต่ เริ่มเข้ามาเป็นนักศึกษาพยาบาล ซึ่งกระบวนการที่จะผลิตนักศึกษาให้สำเร็จเป็นพยาบาลที่มีความรู้และมีพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลในการปฏิบัติการพยาบาลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ สถานศึกษา หลักสูตร และการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และอาจารย์พยาบาล

ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้น อาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลจะมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ พัฒนากระบวนการคิดและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของการเอาใจใส่ดูแล ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากมีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการถ่ายทอดความรู้ คอยสนับสนุนส่งเสริม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแล ทั้งการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย ครอบครัว ชุมชน บุคลากรในทีมสุขภาพและนักศึกษาพยาบาล

การเอาใจใส่ดูแลเป็นคุณลักษณะเฉพาะของการพยาบาลเป็นศิลปะที่นักศึกษาสามารถรับรู้และเรียนรู้ได้ ถ้าอาจารย์พยาบาลแสดงพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาพยาบาล จะทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการยอมรับและตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีแรงจูงใจและรักในวิชาชีพพยาบาล มีพัฒนาการของการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และสามารถนำประสบการณ์เอาใจใส่ดูแลที่ได้รับจากอาจารย์พยาบาลไปพัฒนาและปฏิบัติ เพื่อให้การดูแลบุคคลอื่นต่อไป ในทางตรงกันข้าม ถ้าอาจารย์พยาบาลขาดพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาจะทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความรู้สึกไม่ดี หมดกำลังใจ หวาดกลัว และไม่เชื่อว่าตนเองจะมีความสามารถในเชิงวิชาชีพ รู้สึกสูญเสีย ขาดที่พึ่ง ไม่ไว้ใจอาจารย์ ขาดความเคารพ กลัวและหลีกเลี่ยงอาจารย์ รู้สึกว่าอาจารย์คอยจับผิด มีภาพลักษณ์ต่อตนเองในทางลบ และเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อวิชาชีพ (Beck,1992 และ Halldorsdottir,1900)

คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสยามได้เห็นความสำคัญในการผลิตพยาบาลที่ให้การพยาบาลอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของการเอาใจใส่ดูแล จึงได้เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยความเอาใจใส่ดูแลในหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาล ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลที่อาจารย์พยาบาลแสดงต่อนักศึกษา จึงสนใจศึกษาพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาพยาบาลของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ ตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยสยามว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งต้องการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆทั้งของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล ที่ทำให้การรับรู้พฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติแตกต่างกัน เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาคปฏิบัติและพัฒนารูปแบบการสอนภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมบรรยากาศของความเอาใจใส่ดูแล เพื่อส่งผลต่อการผลิตพยาบาลวิชาชีพให้มีพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลในการปฏิบัติพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ ตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์ เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรส ระดับเงินเดือน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การได้รับการเอาใจดูแลจากบุคคลอื่น

3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาล ในการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของนักศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง ชั้นปีการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการศึกษาพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ ตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรเป้าหมายทั้งหมดคือ

1. อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามทุกคน ที่นิเทศการฝึกภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และ 3 ในภาคการศึกษาฤดูร้อน ปีการศึกษา 2547 จำนวน 9 คน และ 5 คน ตามลำดับ และอาจารย์พยาบาลที่นิเทศการฝึกภาคปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 5 คน

2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 และ 3 ในรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาล ในภาคการศึกษาฤดูร้อน ปีการศึกษา 2547 จำนวน 89 และ 60 คนตามลำดับ และนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ในรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาล ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และปัจจัยที่น่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล หรือนักศึกษาพยาบาล โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลของ โรช (Roach, 1987) และดัดแปลงจากแบบสอบถามของ ศรีสุดา งามขำ (2539) แบบสอบถามมีทั้งหมด 52 ข้อ ครอบคลุมพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแล 5 ด้าน คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการใช้ความรู้ความสามารถ ด้านความไว้วางใจ ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรมและด้านการยึดมั่น กำหนดค่าคะแนนคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ความตรงตามเนื้อหา (Content validity)

แบบสอบถามพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาพยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของศรีสุดา งามขำ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน และผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบเครื่องมือทั้งหมดอีกครั้งหลังจากรับปรุงแล้ว

ความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาล จำนวน 5 คนและนักศึกษา

พยาบาลจำนวน 30 คนแล้วนำคำตอบที่ได้มาหาค่าความเที่ยง โดยวิธีสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient alpha) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 และ 0.96 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยและแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง หลังจบการศึกษาภาคปฏิบัติในภาคฤดูร้อนปีการศึกษา 2547 และในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ กลับคืนมา จำนวน 215 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 95

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS V.10 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและระดับพฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้พฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ โดยใช้การทดสอบทีและการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe' method)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอน

ภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม พบว่าอาจารย์พยาบาล มีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาพยาบาล ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเอาใจใส่ดูแลเป็นสิ่งสำคัญและเป็นลักษณะเฉพาะของการพยาบาล ซึ่งอาจารย์พยาบาลทุกคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะการเอาใจใส่ดูแลของนักศึกษาพยาบาล และนักศึกษาพยาบาลก็มีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลจากอาจารย์นิเทศ โดยรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้น การรับรู้พฤติกรรมด้านความเห็นอกเห็นใจที่อยู่ในระดับค่อนข้างมากเท่านั้น แสดงว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่คิดว่าได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี แต่นักศึกษาเองอาจมีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลด้านความเห็นอกเห็นใจน้อยกว่าที่อาจารย์แสดงออก ผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา ฤกษ์ศรีรัตน์และคณะ(2543)ที่พบว่านักศึกษา วิทยาลัยเซนหลุยส์มีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการดูแลของอาจารย์ในการสอนทางคลินิกอยู่ในระดับสูง แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีสุดา งามขำ (2539) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการดูแลของอาจารย์ในการสอนทางคลินิกอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะสถาบันการศึกษาเอกชนมักมีนักศึกษาจำนวนน้อยกว่า อัตราส่วนระหว่างอาจารย์และนักศึกษาจึงไม่มาก ดังนั้นอาจารย์จึงมีโอกาสในการแสดงพฤติกรรมกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษามากกว่า

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า การรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษา ต่อพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติ ทั้งโดยรวมและรายด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยอาจารย์พยาบาลมีคะแนนการรับรู้พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษามากกว่าการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล แสดงว่าอาจารย์พยาบาลทุกคนให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาพยาบาลในการสอนทางคลินิก แต่มีความสามารถในการสื่อสารให้นักศึกษารับรู้น้อยกว่าที่ต้องการทำหรือในทำนองเดียวกัน นักศึกษาเองอาจมีการรับรู้พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลดังกล่าวได้น้อยกว่าที่อาจารย์แสดงออก เนื่องจากการรับรู้และแปลความหมายต้องอาศัยความจำ ความรู้และประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล ซึ่งจะถูกต้องมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งเร้า และตัวผู้รับรู้เป็นตัวกำหนดการรับรู้ (กุสุมา ปิยะศิรินันท์, 2545)

3. การศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์เมื่อจำแนกตามปัจจัยด้าน เพศ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรส ระดับเงินเดือน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากบุคคลอื่น พบว่า ไม่มีความแตกต่างของการรับรู้การแสดงพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาล ในการสอนภาคปฏิบัติ

โดยรวม แสดงว่าอาจารย์ ทุกคนให้ความสำคัญตระหนักถึงความสำคัญของการเอาใจใส่ดูแลในวิชาชีพพยาบาล บทบาทของตนต่อสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ ได้รับการอบรมปลูกฝังนิสัย ให้มีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นทุนเดิมอยู่ก่อน ดังนั้นอาจารย์จึงพร้อมที่จะเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ และสามารถแสดงพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาได้อย่างมาก เพราะพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลสอดแทรกอยู่ในจิตวิญญาณของการเป็นพยาบาล ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจึงมีพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลแก่นักศึกษาไม่ต่างกันแม้จะมีเพศ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรส ระดับเงินเดือน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากบุคคลต่างกัน

ส่วนปัจจัยด้านอายุ จำนวนพี่น้องและลำดับการเกิดพบว่ามี ความแตกต่างโดยรวม ของการรับรู้พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ เนื่องจากวุฒิภาวะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการดูแล ช่วยให้มีความเข้าใจในงานมากขึ้น ครอบครัวที่มีพี่น้องจำนวนมากช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย มีความเป็นมิตร และมีโอกาสในการแสดงออกถึงพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลมากกว่าบุคคลที่มีพี่น้องจำนวนน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์พยาบาลที่มีสถานภาพสมรสคู่ และ/หรือจบการศึกษาระดับปริญญาโทมีการรับรู้พฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแล

นักศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติด้านความเห็นอกเห็นใจมากกว่าอาจารย์พยาบาลที่มีสถานภาพสมรสโสด และ/หรือ จบการศึกษาระดับปริญญาเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าอาจารย์ที่สมรสแล้วมีการเรียนรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลจากประสบการณ์จริงและมีโอกาสแสดงความเห็นอกเห็นใจซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย ใฝ่ต่อความรู้สึกร่วมแบ่งปันแลกเปลี่ยนความทุกข์ ความสุขต่อบุคคลในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง และนำประสบการณ์นี้มาดูแลนักศึกษาเหมือนเป็นบุคคลหนึ่งในครอบครัว ส่วนอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกมักมีความเข้มงวดในด้านวิชาการ ทำให้การแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจนักศึกษาน้อยกว่า

4. นักศึกษาที่ชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลทั้งโดยรวมและรายด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการใช้ความรู้ความสามารถ ด้านความไว้วางใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษายพยาบาลชั้นปีที่ 2 รับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์ในการสอนภาคปฏิบัติ โดยรวมและด้านความรู้ความสามารถ ความไว้วางใจ และด้านจิตสำนึกทางจริยธรรมมากกว่านักศึกษายพยาบาลชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษายพยาบาลชั้นปีที่ 4 รับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์ในการสอนภาคปฏิบัติ

โดยรวม ด้านความเห็นอกเห็นใจ และด้านความรู้ความสามารถมากกว่านักศึกษายพยาบาลชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุดา งามขำ (2539) ที่พบว่านักศึกษายพยาบาลในแต่ละชั้นปีมีการรับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแลของอาจารย์พยาบาลในการสอนทางคลินิกทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักศึกษายพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีระดับการรับรู้พฤติกรรม การดูแลของอาจารย์สูงกว่านักศึกษายพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 แสดงว่านักศึกษายชั้นปีที่ 2 ซึ่งเริ่มขึ้นฝึกภาคปฏิบัติรับรู้ ว่าอาจารย์นิเทศเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นแบบอย่างของการเป็นพยาบาลที่ดี ได้รับการนิเทศแบบใกล้ชิด มีอาจารย์คอยดูแล ให้กำลังใจ และให้โอกาสในการปฏิบัติงานซ้ำหากมีข้อผิดพลาด จึงแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความเชื่อมั่นในตัวผู้สอน คณะกรรมการรับรู้พฤติกรรม การเอาใจใส่ดูแล โดยรวมและในด้านความรู้ความสามารถ ด้านความไว้วางใจ และด้านจริยธรรม จึงมากกว่านักศึกษายชั้นปีที่ 3 และอยู่ในระดับมาก

นักศึกษายชั้นปีที่ 4 เป็นชั้นปีสุดท้าย วิชาที่ฝึกปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นวิชาที่มีความต่อเนื่องกับวิชาที่เคยเรียนและฝึกปฏิบัติ และอาจารย์ที่นิเทศ ก็เคยนิเทศนักศึกษามาก่อน ดังนั้นนักศึกษายจึงน่าจะคลายความวิตกกังวลลง มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ทำงานด้วยความสบายใจ โดยมีอาจารย์คอยแนะนำ สนับสนุนให้สามารถปฏิบัติงานและแสดงบทบาทเชิงวิชาชีพได้ ส่งผลให้รับรู้ ว่าอาจารย์พยาบาลให้การเอาใจใส่ดูแลตน

มากขึ้น เพราะใกล้จะจบเป็นพยาบาลวิชาชีพแล้ว คณะกรรมการรับรู้พฤติกรรมและการเอาใจใส่ดูแลโดยรวมจึงอยู่ในระดับมากและด้านความเห็นอกเห็นใจ และด้านความรู้ความสามารถจึงสูงกว่าเมื่อเทียบกับการรับรู้เมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่ง อาจารย์นิเทศมักเพิ่มความคาดหวังในความสามารถของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มากกว่าชั้นปีที่ 2 จึงเข้มงวดด้านเนื้อหาวิชาการควบคู่ไปกับทักษะในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น นักศึกษาจึงต้องแสดงออกถึงความสามารถในเชิงวิชาชีพสูงขึ้น ต้องการให้อาจารย์เห็นใจและช่วยเหลือแต่โอกาสมีปฏิสัมพันธ์ในแต่ละวันลดลง เพราะภาระงานมากทั้งในขณะปฏิบัติและเมื่อลงจากการฝึกปฏิบัติ จึงต้องปรับตัวมากขึ้น และรับรู้พฤติกรรมและการเอาใจใส่ดูแลต่ำกว่าชั้นปีอื่นๆ แม้ว่าอาจารย์จะแสดงพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากต้องการพัฒนานักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง และเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลไม่พบความแตกต่างของการรับรู้พฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์นิเทศทั้งโดยรวมและรายด้านแสดงว่าอาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญของการเอาใจใส่ดูแลและสามารถแสดงพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาอย่างเท่าเทียมกันแม้ว่านักศึกษาจะต่างเพศ อายุ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง และเกรดเฉลี่ยสะสม

ข้อเสนอแนะ

1. อาจารย์พยาบาลควรตระหนักถึงพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลในการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาทุกชั้นปี และให้การดูแลและเข้าถึงโดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 3

2. อาจารย์พยาบาลควรให้ความสำคัญในด้านการสื่อสารพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลให้นักศึกษารับรู้ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเอาใจใส่ดูแลในตัวนักศึกษา เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาในการนำพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลไปใช้ในการปฏิบัติงานบริการต่อไป

3. ควรจัดสิ่งแวดล้อมองค์กรให้เต็มไปด้วยบรรยากาศของความเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาและช่วยให้อาจารย์อยู่ในองค์กรอย่างมีความสุข

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคทฤษฎีเปรียบเทียบกับภาคปฏิบัติ

5. ควรศึกษาพฤติกรรมดูแลนักศึกษาของพยาบาลประจำการต่อนักศึกษาพยาบาลและ ควรศึกษาพฤติกรรมดูแลของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้รับบริการ

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา ปิยะศิรินันท์. (2545). พฤติกรรมการดูแลเอาใจใส่ของพยาบาลตามการรับรู้ของผู้ป่วยในหอผู้ป่วยหนัก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ชนิตา ฤกษ์ศรีรัตน์, กิตติยา สมุทรประดิษฐ์, พรรณี ส่งสาย และภาวดี รวมสิทธิ์. (2543). รายงานการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง

พฤติกรรมและการดูแลของอาจารย์ในการสอนทางคลินิกกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์.

ธัญพร ชื่อกลิ่น .(2547). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมและการดูแลนักศึกษาพยาบาล ของอาจารย์พยาบาลในการสอนทางคลินิกตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า.

พวงรัตน์ บุญญาณรงค์.(2531).ศาสตร์การดูแล: ภาระกิจของวิชาชีพการพยาบาล.วารสารการพยาบาล,3(9),3-9.

ยุคลธร แจ่มฤทธิ์.(2544).ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคติต่อวิชาชีพ รูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษา การดูแลนักศึกษาของอาจารย์และบรรยากาศการเรียนรู้ กับการใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยี่สุน ใจดี.(2540).ปฏิบัติการพยาบาลเป็นการดูแลใน โรงพยาบาลรามารบดิ.วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีสุดา งามขำ.(2539).นักศึกษาพยาบาลของอาจารย์พยาบาลในการสอนทางคลินิกและทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวง

สาธารณสุข.วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริรัตน์ สุภิธร,ทัศนีย์วรรณ พฤกษามะธานันท์ และเบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์.(2544). การดูแลเอาใจใส่ในกระบวนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.วารสารสภาการพยาบาล.16(4), 28-40.

วาสนา นัยพัฒน์.(2542). ประสบการณ์จริงของนักเรียนพยาบาล ต่อความเอื้ออาทรและความไม่เอื้ออาทรของครูพยาบาล. ใน เอกสารการประชุมพยาบาลแห่งชาติครั้งที่ 11 การพยาบาลไทยในระยะเปลี่ยนสู่ศตวรรษที่ 21.นนทบุรี : บริษัท พี.วาทีนพรินติ้ง จำกัด , 71-72.

Amy,B. (1997). Caring : A Healing Gift of Nursing. In the Seven Asia Regional Conference of Ciciams , **Caring A Path to Health and Healing**, Bangkok : Asia Hotel, 1-13.

Appleton,C (1990). The meaning of Human care the experience of caring a university school of Nursing. In M. Leininger & J.Watson (Eds.).**The caring imperative in education**. New York : National League for Nursing , 77-94.

Beck Cot. (1992). Caring among nursing student . **Nurse educator**.16(5),18-22.

Dillon.R.S & Stines,P.W. (1996). A phenomenological study of faculty-

student caring interactions. **Journal of Nursing ducation**.35(3),113-118.

Hanson,L.E.&Smith,M.I. (1996). Nursing student's perspective:Experiences of caring and not-so-caring interactions with faculty. **Journal of Nursing Education**.35(3),105-112.

Leininger,M. (1988). **Caring:An essential human need**.Detroit:Wayne state University Press.

Paterson,B.&Crawson,M. (1994). Caring in Nursing education :An analysis. **Journal of Advanced Nursing**.19(1),164.

Watson,J.(1988). **Nursing:Human science and human care**. New York : National League for Nursing.